

Granskning av kultur- och fritidsverksamheten

Upplands Väsby kommun

Granskningsrapport 1/2025

Innehåll

Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte och revisionsfrågor	3
1.3 Ansvarig nämnd och avgränsning	3
1.4 Genomförande.....	3
1.5 Revisionskriterier.....	3
2. Nämndens organisation utifrån mål och uppdrag	5
2.1 EY bedömning avsnitt 2.....	5
2.2 Övergripande styrning utifrån fullmäktiges mål och uppdrag	5
2.3 Kartläggning och analys av behov och deltagande.....	6
2.4 Uppföljning och kontroll.....	7
3. Nämndens riktlinjer rörande fördelning av föreningsbidrag och lokaler.....	8
3.1 EY bedömning avsnitt 3.....	8
3.2 Riktlinjer för fördelning av föreningsbidrag.....	8
3.3 Riktlinjer för fördelning av lokaler.....	9
3.4 Kartläggning och analys av behov och deltagande.....	10
3.5 Uppföljning och kontroll.....	11
4. Svar på revisionsfrågor.....	13
Bilaga 1	14
Källförteckning	14
Bilaga 2 - Fullmäktiges uppdrag till nämnden 2025, exempel	15

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Upplands Väsby kommun granskat om kultur- och fritidsnämnden utövar en ändamålsenlig styrning och uppföljning av kultur- och fritidsverksamheten.

Det är vår bedömning att nämnden delvis har säkerställt en ändamålsenlig organisation i linje med fullmäktiges mål och uppdrag. Mål och uppdrag hanteras i enlighet med kommunens styrmodell inom ramen för ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Däremot kan nämnden i högre grad analysera effekterna av det arbete som bedrivs. Ett exempel är av nämnden identifierat behov att utveckla kommunikationen med medborgarna och att öka delaktigheten, särskilt bland ungdomar, vilket har visat sig vara en svårnådd målgrupp. Handlingsplanerna i verksamhetsplanen visar på en medvetenhet om att nå olika målgrupper och att arbeta för social och miljömässig hållbarhet men är till stor del beskrivande. På ett övergripande plan sker analyser men på olika nivåer. De aggregeras inte heller och det saknas gemensamma rutiner för vad och hur så bör ske, vilket försvårar en tydlig koppling mellan verksamhet och de nämndens och i förlängningen fullmäktiges mål. Detta avser även hantering av föreningarnas verksamhet och deltagande, vilket kan leda till att vissa grupper inte får det stöd de behöver. Vi noterar däremot att det genomförs en årlig behovsanalys av lokaler, vilket är positivt.

Nämndens riktlinjer för fördelning av föreningsbidrag och lokaler är i huvudsak förenliga med nämndens mål och uppdrag. Bidragsreglerna prioriterar verksamheter som riktar sig till barn och unga, vilket stämmer överens med fullmäktiges uppdrag att stärka det förebyggande arbetet för dessa grupper. Däremot är uppföljningen inte tillräckligt dokumenterad eller strukturerad. Till viss del bedöms det finnas rutiner för att kontrollera att föreningar följer bidragsreglerna, men det finns också en brist på gemensamma rutiner för uppföljning av dessa och kontroller genomförs i låg utsträckning, vilket kan påverka transparensen och ansvarstagandet. För lokaler är uppföljningen begränsad.

Utifrån vad som framkommit i granskningen ges kultur- och fritidsnämnden följande rekommendationer i det fortsatta arbetet:

- ▶ Stärk uppföljningen av genomförda aktiviteter, för att kunna följa effekterna för prioriterade målgrupper, det gäller såväl verksamhet som bedrivs av nämnden, som privata utförare och via föreningsbidrag.
- ▶ Se över de analyser som genomförs och överväga att utvärdera organisationens olika delar utifrån uppsatta mål och uppdrag för att kunna bedöma dess ändamålsenlighet.
- ▶ Tydliggör vilka kontroller som ska genomföras av den dokumentation och verksamhet om bidragsberättigade föreningar årligen lämnar in till förvaltningen. Tillsä se att tillämpliga avtal tillåter sådan kontroll.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunens kultur- och fritidsverksamhet har betydelse för människors hälsa och levnadsvillkor. Det är kultur- och fritidsnämndens ansvar att tillhandahålla och stimulera ett folkhälsofrämjande kultur-, idrotts- och fritidsutbud, bestående av fritidsverksamhet, kultur- och biblioteksverksamhet, kultur- och naturskola, samt uthyrning av kommunens kultur- och idrottsanläggningar.

I flerårsplan med budget 2025-2027 har kommunfullmäktige lämnat flera uppdrag för nämndens verksamhet. Nämnden ska bland annat bidra till att stärka det förebyggande arbetet för barn och unga i samarbete med civilsamhället genom att utveckla och stärka resurser som utgår från barn och ungas perspektiv i syfte att motverka risk för utanförskap. Nämnden ska även verka för ökad social hållbarhet.

Revisionen har vid genomförd riskanalys uppmärksammat ett behov av att granska den styrning och uppföljning som ansvarig nämnd utövar vad gäller kultur- och fritidsverksamhet som bedrivs av eller med stöd av nämnden.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet är att bedöma om kultur- och fritidsnämnden utövar en ändamålsenlig styrning och uppföljning av kultur- och fritidsverksamheten.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Har nämnden säkerställt en ändamålsenlig organisation utifrån fullmäktiges mål och uppdrag?
- ▶ Kartläggs och analyseras olika målgruppers behov och deltagande i verksamhet som nämnden arrangerar?
- ▶ Är nämndens riktlinjer för fördelning av föreningsbidrag förenliga med nämndens mål och uppdrag?
- ▶ Är nämndens riktlinjer för fördelning av lokaler förenliga med nämndens mål och uppdrag?
- ▶ Säkerställer nämnden en ändamålsenlig kontroll och uppföljning av ovanstående verksamheter?

1.3 Ansvarig nämnd och avgränsning

Granskningen omfattar kultur- och fritidsnämnden.

1.4 Genomförande

Intervjuer och dokumentstudier har utgjort grund för granskningen.

1.5 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna för denna granskning utgörs av kommunallagen (2017:725), av kommunfullmäktige antaget reglemente för kultur- och fritidsnämnden (2023-01-01), flerårsplan med budget 2025-2027 (härefter "fullmäktiges budget").

6 kap. § 6 kommunallagen stipulerar att nämnderna ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten på ett tillfredsställande sätt.

Nämndens reglemente innehåller en i princip identisk skrivning. Därtill tydliggörs att nämnden ska se till att verksamheten bedrivs, följs upp och utvärderas i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, utöver de föreskrifter som gäller för verksamheten. Inom nämndens ansvar finns kommunens uppgifter inom bland annat kulturskola, ungdomsverksamhet, samverkan med stöd till föreningar, idrottsanläggningar samt kultur- och föreningslokaler.¹ Ansvaret inbegriper ett huvudmannansvar för att tillhandahålla kommunens uppgifter på området, samt ett finansierings- och tillsynsansvar för motsvarande uppgifter som genomförs av fristående huvudmän. Nämndens ansvar omfattar således uppföljning och kontroll av verksamheter i såväl egen som privat regi.

I fullmäktiges budget 2025-2027 beskrivs vad som åligger nämnden utöver vad som stadgas i lagstiftning och reglemente. Ett antal uppdrag lämnas också till nämnden. Här framgår även kommunens styrmodell.

Av fullmäktiges budget framgår att nämndernas uppdrag består av två delar - grunduppdraget enligt antaget reglemente och målstyrning utifrån fullmäktiges mål och uppdrag. Arbetet styrs av intressenters behov och förväntningar på den service som kommunen förväntas leverera samt genom lagar och egna styrdokument.

I budget 2025 har fullmäktige antagit sex övergripande mål. Nämnden ska formulera egna nämndmål och verksamhetsmål i verksamhetsplanen. Fullmäktiges övergripande mål riktar sig även till privata utförare. Målen har i sin tur en koppling till andra övergripande långsiktiga styrdokument och inriktningar, däribland Vision Väsby stad 2040 samt arbetet med de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. För det senare beskrivs kommunen ha kommit längst inom det ekonomiska perspektivet, det pågår därför en satsning inom det sociala perspektivet. Här anger fullmäktige att genom definiering av social hållbarhet inom ett antal målområden² nära det kommunala uppdraget synliggörs ytterligare behov och insatser som behöver genomföras för kommunens medborgare.

Fullmäktige lämnar också nämndspecifika uppdrag och nyckeltal inom respektive övergripande mål. Strategier och planer ska beaktas i berörda nämnders verksamhetsplaner och följas upp inom ordinarie planerings- och uppföljningsprocess.

¹ Nämnden ansvarar för folkbibliotek enligt bibliotekslagen, kulturskola, Naturskolan, ungdomsverksamhet för ungdomar i åk 6-9, ungdomshus för ungdomar 16-20 år, allmänkulturen (bl.a. konstsamling och kulturstipendium, scenkonstprogram, samverkan med stöd till föreningar, studieförbund och övriga sammanslutningar, idrottsanläggningar, friluftsanläggningar samt kultur- och föreningslokaler, hyresvärdskap, drift av inomhusbadverksamhet, drift av fritidsbanken, avtal om upplåtelse av reklamplats inom- och utomhus på kommunala, idrottsanläggningar, vänortsutbyte mellan ungdomsgrupper, främjande av en god folkhälsa.

² Boende och livsmiljö, demokrati och deltagande, utbildning och arbete, uppväxtvillkor och folkhälsa.

2. Nämndens organisation utifrån mål och uppdrag

2.1 EY bedömning avsnitt 2

Här presenteras vår bedömning av huruvida nämnden säkerställt en ändamålsenlig organisation utifrån fullmäktiges mål och uppdrag. Som en del i bedömningen ingår huruvida kartläggning och analys sker utifrån olika målgruppers behov och deltagande, men även hur nämnden följer upp och kontrollerar verksamheten.

Det är vår bedömning att nämnden delvis har säkerställt en ändamålsenlig organisation i linje med fullmäktiges mål och uppdrag. Mål och uppdrag hanteras i enlighet med kommunens styrmodell inom ramen för ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Däremot kan nämnden i högre grad analysera effekterna av det arbete som bedrivs. Ett exempel är av nämnden identifierat behov att utveckla kommunikationen med medborgarna och att öka delaktigheten, särskilt bland ungdomar, vilket har visat sig vara en svårnådd målgrupp. Handlingsplanerna i verksamhetsplanen visar på en medvetenhet om att nå olika målgrupper och att arbeta för social och miljömässig hållbarhet men är till stor del beskrivande.

De analyser som sker på olika nivåer aggregeras inte heller och det saknas gemensamma rutiner för vad och hur så bör ske, vilket försvårar en tydlig koppling mellan verksamhet och de nämndens och i förlängningen fullmäktiges mål.

Sammanfattningsvis bedöms således nämnden ha en grundläggande struktur för att uppfylla sina uppdrag, men det finns utrymme för förbättringar när det gäller att analysera och följa upp verksamhetens effekter och att nå ut till svårnådda målgrupper.

2.2 Övergripande styrning utifrån fullmäktiges mål och uppdrag

Av kommunens styrmodell framgår att mål, uppdrag, strategier och planer som utgångspunkt ska hanteras inom ramen för den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Uppföljning till nämnd och fullmäktige sker genom delårsrapporter samt årsredovisning. Utifrån fullmäktiges budget konkretiserar nämnder och förvaltning en egen verksamhetsplan med internbudget. För 2025 års verksamhet antog kultur- och fritidsnämnden sin verksamhetsplan den 18 februari 2025.

Nämndens operativa arbete bedrivs av kultur- och fritidskontoret. Kontoret har sex enheter.³ Vid två av enheterna finns de två fristående verksamheterna, Vilundabadet och en fritidsgård. Arbetet på förvaltningsnivå konkretiseras utifrån nämnda mål och uppdrag även i verksamhetsplan på förvaltningsnivå. Den operative styrningen och uppföljningen sker då i Stratsys.⁴

I tabellen nedan presenteras exempel på fullmäktigemål till nämnden. Tabellen visar även om nämnden brutit ner målen och konkretiserat uppdragen verksamhetsplanen.

Mål	Nämndmål	Antal indikatorer
Utveckla kvaliteten på tjänster för medborgare i Upplands Väsby ⁵	Kultur- och fritidsnämndens verksamheter ska hålla en hög kvalitet genom god delaktighet	6

³ Allmänkulturenheten, Biblioteket, Idrotts- och fritidsavdelningen (fristående drift: Vilundabadet), Kultur och natur, Kulturskolan, Ungdomsenheten (Fristående drift: fritidsgård).

⁴ Stratsys är den molnbaserade plattform som används för verksamhetsstyrning.

⁵ Nyckeltal; Kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet är bra, andel (%). Mål: Översta 25% i riket SCB:s medborgar-undersökning, Kolada (N00594)

Upplands Väsby är en trygg, tillgänglig och hållbar kommun ⁶	Kultur- och fritidsnämndens verksamheter ska främja goda levnadsvillkor med tonvikt på social hållbarhet Kultur- och fritidsnämndens verksamheter ska främja ekologisk hållbarhet genom ett tydligt miljöfokus	4
---	---	---

För det första målet gällande kvaliteten på tjänster tydliggör fullmäktige att utvecklingen ska utgå från invånarens perspektiv och i dialog med medborgarna. I vad som benämns som handlingsplaner konkretiserar nämnden i sin verksamhetsplan vad som ska göras. För målet anges exempelvis att verksamheterna ska utveckla kommunikationen till sina respektive intressenter i både analoga och digitala kanaler med syftet att tillgängliggöra enheternas verksamheter och samverka för att nå olika målgrupper. Nämndens indikatorer består till stor del av nöjd kund index ("NKI") för nämndens olika verksamheter. I Stratsys bryts handlingsplanen från nämndens verksamhetsplan ner i aktiviteter på förvaltningsnivå. Exempelvis har en av enheterna identifierat att en gemensam kanal behövs för att nå invånare i Sigma.

För det andra målet lägger rörande trygghet, tillgänglighet och hållbarhet har nämnden i sin verksamhetsplan lagt vikt vid social och miljömässig hållbarhet. För att bidra till ökad social hållbarhet beskrivs olika aktiviteter på vardagar, helger och lov för barn och unga, kursverksamhet i kulturskolan, öppna fritidsgårdar, högtidsfiranden och ett rikt kulturutbud. I sin handlingsplan har nämnden identifierat ett behov av att samla in behov och önskemål från ungdomar för ökad delaktighet. Exempel på hur så kan ske lämnas. På motsvarande sätt som angetts för det första målet har även här aktiviteter på enhetsnivå i förvaltningen angetts för att i förlängningen uppnå målet.

Nämndens verksamhetsplan innehåller på motsvarande vis information om hur nämnden ska hantera de uppdrag som fullmäktige lämnat i budget 2025. Se bilaga 2 för exempel på uppdrag. Flera av dessa avser arbete med fokus på barn och unga.

Det är svårare att följa nämndens arbete utifrån de *aktiverande styrdokument*, exempelvis de strategier eller planer som anges under respektive fullmäktigemål. Här finns inte en tydlig koppling till mellan nämndens verksamhet och vilken strategi eller plan respektive handlingsplan och i sin tur aktivitet är hänförlig. Mot bakgrund av tidigare granskningar är vår bild att detta inte särskiljer kultur- och fritidsnämnden, utan är genomgående inom flera verksamhetsområden.

2.3 Kartläggning och analys av behov och deltagande

Det finns inte en samlad analys av behov eller deltagande för nämndens verksamhet. Vi har inte heller identifierat några gemensamma rutiner för sådant arbete, utöver att nämndens indikatorer i stor grad utgörs av NKI:er. Även resultat från NKI-undersökningar eller egna initierade undersökningar beskrivs vara svåranalyserade på grund av att svarsfrekvensen ofta är låg. Däremot förs det regelbunden statistik rörande deltagande vid den verksamhet som anordnas. Så sker genom bland annat upprättande av deltagarlistor, besöksstatistik, eller antalet inbokade och genomförda besök.

Det sker också analyser på olika nivåer i förvaltningen. Intervjuade uppger att respektive enhet gör egna analyser utifrån sin egen verksamhet. Dessa är dokumenterade i varierande grad. Vi har mottagit exempel på utvärderingar av projekt där såväl framgångar, lärdomar och möjligheten att exempelvis nå målgrupper analyseras. Exempelvis att marknadsföring

⁶ (1) Trygghet kvällstid, andel (%). Mål: i nivå med regionen (Trygghetsundersökningen), (2) Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%). Mål: i nivå med länet (Kolada U01473 & Agenda 2030)

genom broschyrer saknar dragningskraft för ungdomar och att instagraminlägg och storys med mycket kortfattad information har större slagningskraft än informativa blad.

Utifrån intervjuade kan analyserna sammanfattningsvis kategoriseras i tre övergripande delar, (1) dels genom resultat vid utvärderingar och NKI undersökningar, (2) dels via kommunens förslagslåda, medborgardialoger, intervjuer med lokalboende, ungdomsträffar och andra forum där kommunmedlemmar medverkar, (3) dels via kontakt med andra avdelningar, föreningar, verksamheter, forum och nätverk som representanter från förvaltningen medverkar i. Ett exempel som lämnas är *Social analys av området 2020*, en intervjustudie bland boende i centrala Upplands Väsby. Det saknades kommunal närvaro i Sigma och området prioriterades därför i syfte att bland annat öka tryggheten.

Det finns en samstämmighet bland intervjuade att ungdomar är den målgrupp som är svårast att nå. Detta syns även bland de aktiviteter som skrivs fram som en del av verksamhetsplaneringen (jmf exempel med gemensam kanal som lämnats under 2.2 ovan).

2.4 Uppföljning och kontroll

Uppföljningen av mål och uppdrag sker i samband med tertialrapportering två gånger årligen och därutöver genom den årliga verksamhetsberättelsen. Vid granskningstillfället har uppföljning skett i samband med T1 2025.

Vi kan efter läsning av tertialrapport 1 bekräfta att nämnden följer upp hur kundundersökningarna för uppföljning av indikatorer fortskrider, samt tar del av information rörande respektive handlingsplan. Tertialrapporten har även delgetts kommunstyrelsen inför kommunens tertialrapport. Av verksamhetsberättelse för 2024 noteras även att en uppföljning har skett. För både tertialrapport 1 2025 och verksamhetsberättelse 2024 är innehållet till stor del av beskrivande karaktär utifrån arbete, dialoger och planering som skett. Det är med andra ord lite information om förväntade eller uppnådda effekter.

För nämndens verksamhet som bedrivs av privata utförare (Vilundabadet och fritidsgården) ska nämnden enligt reglementet följa upp verksamheten i enlighet med kommunfullmäktiges program med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare. Vid granskningstillfället är förslag på nytt program ute på remiss med sista svarsdag den 15 juni. Enligt nuvarande program, antaget av kommunfullmäktige den 21 september 2020,⁷ ska uppföljning av fullmäktiges mål och riktlinjer ske i samband med ordinarie uppföljning av verksamheten. Utöver måluppfyllelse ska även varje nämnd följa upp de avtal som nämnden tecknat med privata utförare. Nämnderna ska även redovisa hur uppföljningen går till och vad som följs upp.

Av mottagna avtal framgår att respektive verksamhet ska arbeta utifrån fullmäktiges mål, vilket tillsammans med uppföljningskrav hanterats vid respektive upphandling. Avtalen reglerar även uppföljning. Mätbara mål framgår särskilt tydligt för fritidsgården (8 000 besökstillfällen årligen, NKI ska vara minst 70 osv). För Vilundabadet specificeras öppettider och minimiverksamhet, men för kvalitetsmålen anges inga mått. Avtalad minimirapportering inkluderar däremot besöksstatistik och kundundersökningar. Om respektive uppdrag förändras efter ingående av avtal lämnar förvaltningen tilläggsuppdrag, så har exempelvis skett för mål om social hållbarhet där fritidsgården har fått i tilläggsuppdrag att utöka sina öppettider. Uppföljning sker av den enhet under vilken respektive verksamhet sorterar och sker då utifrån avtalet. Enligt intervjuade innehåller inte föreslagna ändringar i det nya programmet information som strider mot den avtalade uppföljningen.

⁷ Vi noterar att programmet, enligt giltighetstid i samma dokument skulle setts över och reviderats innan den 31 december 2022. Dokumentet är däremot fortsatt gällande.

3. Nämndens riktlinjer rörande fördelning av föreningsbidrag och lokaler

3.1 EY bedömning avsnitt 3

Här presenteras vår bedömning av huruvida nämndens riktlinjer för fördelning av föreningsbidrag respektive lokaler är förenliga med nämndens mål och uppdrag. Som en del i bedömningen ingår huruvida kartläggning och analys sker utifrån olika målgruppers behov och deltagande, men även hur nämnden kontrollerar och följer upp verksamheten.

Nämndens riktlinjer för fördelning av föreningsbidrag och lokaler är i huvudsak förenliga med nämndens mål och uppdrag. Bidragsreglerna prioriterar verksamheter som riktar sig till barn och unga, vilket stämmer överens med fullmäktiges uppdrag att stärka det förebyggande arbetet för dessa grupper.

Trots detta finns det brister i kartläggningen och analysen av målgruppers behov och deltagande. Det saknas systematiska rutiner för att samla in och analysera data om föreningarnas verksamhet och deltagande, vilket kan leda till att vissa grupper inte får det stöd de behöver. Däremot genomförs en årlig behovsanalys av lokaler, vilket är positivt.

Uppföljningen av bidrag och lokaler sker, men den är inte alltid tillräckligt dokumenterad eller strukturerad. Nämnden har rutiner för att kontrollera att föreningar följer bidragsreglerna, men det finns en brist på gemensamma rutiner för uppföljning av föreningsbidrag, vilket kan påverka transparensen och ansvarstagandet. För lokaler är uppföljningen begränsad.

Sammanfattningsvis är riktlinjerna i stort förenliga med nämndens mål, men det finns utrymme för förbättringar när det gäller kartläggning av behov och systematisk uppföljning av verksamheten.

3.2 Riktlinjer för fördelning av föreningsbidrag

Nämnden ska även fullgöra kommunens uppgifter inom ramen för stöd till föreningar. Fullmäktige har i budget 2025-2027 bland annat gett nämnden i uppdrag att verka för att stärka det förebyggande arbetet för barn och unga i samarbete med civilsamhället.

Av nämndens verksamhetsplan framgår att verksamheterna ska möjliggöra en meningsfull fritid och goda levnadsvillkor för kommunens invånare, med särskilt fokus på målgruppen barn och unga. För fördelning av föreningsbidrag har nämnden antagit övergripande *Bidragsregler*, senast reviderat den 3 december 2024. Dokumentet anger att för exempelvis fritidsbidrag ska verksamhet med fokus på barn och unga prioriteras högre än övriga föreningar.

I övrigt beskriver dokumentet *Bidragsregler* nämndens grundläggande krav för bidrag, bland annat formaliakrav, så som att föreningen ska vara registrerad i kommunen med huvudsaklig verksamhet som tillhör kultur, - fritid- eller idrottsområdet, att föreningen ska ha ett organisationsnummer, men även att beviljat bidrag sällan ska bekosta hela föreningens verksamhet, det vill säga att föreningen även behöver ha annan finansiering. Dokumentet innehåller även information om hur ansökningar hanteras, hur uppföljning och granskning av verksamhet sker, samt vilka bidrag som går att söka.

Nämnden har därutöver antagit flera riktlinjer som reglerar hanteringen av särskilda föreningsbidrag, inom ramen för nämndens ansvarsområde och uppdrag. Grundläggande krav och formalia tydliggör vem som kan söka i respektive riktlinje.⁸

Av nämndens delegationsförteckning, antagen den 16 april 2024, framgår att chef för allmänskulturen respektive idrotts- och fritidsavdelningen har delegation att bevilja projektbidrag eller andra tillfälliga bidrag till föreningar upp till 100 000 kronor inom befintlig budget samt att bevilja bidrag utifrån nämndens beslutade bidragsregler. För det senare anges inget tak för beslut. Nämndens antagna *Bidragsregler* anger däremot med hur mycket bidragen utgår, för samtliga bidrag undantaget fritidsbidrag och kulturbidrag. För de två där anges istället vad storleken ska bero på, exempelvis totalt antal sökande, planerad omfattning och innehåll, hur många som kan ta del av verksamheten, antal aktiva medlemmar och förnyelsearbete inom föreningen.

För uppföljning och kontroll, se avsnitt 3.5 nedan.

3.3 Riktlinjer för fördelning av lokaler

Av nämndens reglemente framgår att nämnden ska fullgöra kommunens uppgifter inom ramen för idrottsanläggningar, friluftsanläggningar samt kultur- och föreningslokaler. Av fullmäktiges budget 2025-2027 noteras även ett särskilt ett uppdrag rörande samnyttjande av kommunens lokaler för utbildning samt för kultur och fritid. Uppdraget inkluderar även översyn av lokalernas tillgänglighet för övrig verksamhet, allmänhet och föreningar. Uppdraget ska utredas och genomföras senast den 30 juni, 2025. Nämnden är en av tre ansvariga nämnder.

Nämnden har antagit tre dokument som inverkar på fördelningen av lokaler. Det första, *Fördelningsprinciper för idrottsanläggningar*, antogs av nämnden den 21 september 2021.⁹ Dokumentet anger som namnet antyder, generella principer för fördelning av tider för idrottsanläggningar, men inte övriga föreningslokaler. Det andra dokumentet, *Regler vid hyra av idrottslokaler och anläggningar*, antogs den 26 september 2023.¹⁰ Av reglerna framgår vem som kan hyra, hyresregler samt nämndens möjlighet att neka uthyrning. Det tredje dokumentet, *Taxor och avgifter för idrottslokaler och övriga föreningslokaler*, antogs den 16 april 2024¹¹. Av dokumentet framgår hur taxorna är fördelade utifrån typ av hyresgäst, vilka kategoriseras i A-C samt bokningstid. Exempelvis är taxan högre för vuxenverksamhet än pensionärs och barn och ungdomsverksamhet.

I praktiken är det primärt det första dokumentet, *Fördelningsprinciper för idrottsanläggningar*, som påverkar fördelningen av de lokaler nämnden disponerar över. Av dokumentet framgår att fördelningsprinciperna finns för att uppnå en rättvis fördelning och effektivt utnyttjande av anläggningarna. Av dokumentet framgår prioriteringsordning för olika typer av hallar. Exempelvis koncentreras vissa verksamheter till särskilda anläggningar för att på bästa vis nyttja befintlig lokalresurs.

⁸ Utöver bidragsreglerna har nämnden även beslutat om; Riktlinjer för föreningsdriven öppen fritidsverksamhet för barn och unga 7-16 år; Riktlinjer för folkhälsobidrag till seniorföreningar; Regler för bidrag till studieförbund; Bidragsregler för uppdragsbidrag kopplat till arbete mot utanförskap; Regler föreningsbidrag för verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Därtill hanterar kontoret även statsbidrag för föreningar, företag och enskilda aktörer i Upplands Väsby kommun för finskt förvaltningsområde. Se regler och riktlinjer för respektive bidrag, dess grundläggande krav och hur dessa söks på kommunens hemsida: [Bidrag, stöd och stipendier - Upplands Väsby kommun](#)

⁹ Senast reviderad den 2 december 2024.

¹⁰ Senast reviderad den 27 maj 2025

¹¹ *Taxor och avgifter för idrottslokaler och övriga föreningslokaler* antogs av fullmäktige, den 13 juni 2024.

Därtill framgår att föreningar som bedriver verksamhet för följande målgrupper, som kräver egen träningsgrupp, ska tilldelas (om möjligt) ytterligare tid i idrottslokalerna.

- ▶ Personer med funktionsvariationer
- ▶ Ej föreningsanslutna ungdomar (öppen verksamhet)
- ▶ Motionärer och äldre
- ▶ Elit
- ▶ Verksamhet för jämställd idrott (exempelvis tjej- eller killsatsningar)

Ett exempel på ovan är att barn upp till 10 år prioriteras för tid i kommunens gymnastiksal. Barn och ungdomar mellan 11-20 år samt seniorer i de idrotter med inomhusverksamhet som kräver stor hall eller specifik utrustning prioriteras till sporthallar.

Ett annat exempel är att dokumentet hänvisar till ett fullmäktigebeslut från den 28 oktober 2013, där förening med särskild verksamhet/träningsgrupp för barn och ungdomar med funktionsnedsättning har rätt att boka idrottslokal till nolltaxa.

Intervjuade uppger att ungdomsverksamhet prioriteras framför vuxenverksamhet. En initial fördelning sker av vid enheten anställd konsulent. Vid avvägningsfrågor diskuteras dessa på enheten. Fördelningsprinciperna beskrivs vara tydliga och i stort motsvarar upplevt behov, även om det alltid finns önskemål om fler tider. Här beskrivs det även ske samverkan med andra kommuner för de fall behovet är större än vad kommunen kan tillgodose. Ett exempel som lyfts är samarbeten gällande ishallar då det finns en stor efterfrågan på halltider i kommunen, vilket även framgår av nämndens behovsanalys av lokaler och anläggningar (se avsnitt 3.4 nedan).

För uppföljning och kontroll, se avsnitt 3.5 nedan.

3.4 Kartläggning och analys av behov och deltagande

Information om tillgängliga bidrag, lokaler och hur dessa söks finns på kommunens hemsida. Därtill uppger intervjuade att exempelvis föreningsbidrag även kommuniceras genom föreningar kommunen redan har kontakt med och att enheter inom kontoret tipsar föreningar de kommer i kontakt med.

Vid intervju uppges flera föreningar vara återkommande sökande och att kommunen till stor del kan fördela bidrag till de som uppnår kraven. Däremot innebär de grundläggande formaliakraven att vissa föreningar har svårt att nå tröskeln för att få bidrag. Internt har det diskuterats hur de kan nå ut till fler invånare genom större variation av aktiviteter. Uppskattningsvis saknar cirka hälften av barn och unga idrottslust och har i stället intressen som måleri, teater och musik. För att möta dessa behov uppger intervjuade att de behöver utveckla samarbeten med andra aktörer, såsom studieförbund, för att erbjuda ett bredare utbud av kulturaktiviteter. Arbetet menar intervjuade tydligt kan kombineras med nämndens uppdrag att uppnå social hållbarhet.

Gällande lokalerna genomför kultur- och fritidsnämndens en årlig behovsanalys av lokaler och anläggningar som skickas vidare till kommunstyrelsen inför kommunens övergripande lokalförsörjningsplan. Behovsanalysen justeras årligen. Av mottagen behovsanalys, antagen av nämnden den 18 februari 2025, framgår att nämndens stora utmaning är att säkerställa lokaler för sina verksamheter i takt med att kommunen växer. Bland annat är nuvarande fritidslokaler inte tillgänglighetsanpassade. Utöver underhållsbehov är kapaciteten i Vilundabadet för liten sett till antalet besökare. På sikt behövs det också fler lokaler för både bibliotek och fritidsgårdar. Om planerade sporthallar tillkommer bedöms däremot föreningslivets verksamhet för barn och unga mellan 7-20 år vara uppfyllt fram till år 2040.

3.5 Uppföljning och kontroll

Fullmäktiges uppdrag rörande samnyttjande av kommunens lokaler för utbildning samt för kultur och fritid ska utredas och genomföras senast den 30 juni, 2025. Nämnden är en av tre ansvariga nämnder. Kommunledningskontoret har lett utredningen. Vid granskningstillfället har representant från kontoret deltagit i utredningen. Av nämndens uppföljning i tertialrapport 1 framgår bland annat ett behov av att utrusta två skolor med zoner för uthyrning. Arbete för att öka tillgängligheten för föreningar och allmänhet att hyra skolornas matsalar har inletts vid granskningstillfället och innefattar översyn av lås och larm för lokaler som avses hyras ut. För föreningslivet beskrivs behovet kunna mötas för bland annat föreningsmöten. Enligt uppdraget ska det vara klart för beslut i kommunstyrelsen den 2 juni. Vid faktakontroll framkommer att ärendet ska behandlas under hösten.

Som framgår av 3.2 ovan fattas beslut om föreningsbidrag på delegation. Utöver redovisning av delegationsbeslut mottar nämnden en årlig uppföljning av utbetalda bidrag. Av nämndens uppföljning framgår mottagande föreningar och årligt belopp. Av mottaget underlag noterar vi att bidragsbeloppen för en förening varierar mellan cirka 8 tkr och 719 tkr.¹²

I tabellen nedan presenteras en sammanfattande sammanställning av nämndens redovisning för 2024, där 2023 används för jämförelse med föregående år.

Tabell: Sammanfattning av nämndens utbetalda bidrag 2024 och 2023

Sammanställning	2024	2023
Kulturföreningar (11 st)	1 603 394 kr	1 057 677 kr
Idrottsföreningar (42 st)	2 631 184 kr	2 754 741kr
Fritidsföreningar (4 st)	469 231 kr	499 661 kr
Studieförbund (8 st)	363 999 kr	363 999 kr
Kvällsvandring	66 500 kr	109 000 kr
Folkhälsobidrag (5st)	120 000 kr	100 000 kr
Parasport* (förnyat bidrag 2025)	0	162 000 kr
Fritidsverksamhet	287 000 kr	300 000 kr
Totalt utbetalt belopp	5 541 308 kr	5 347 078 kr
Total bidragsbudget	5 664 000 kr	5 626 000 kr

Tabellen visar att nämnden i högre grad har fördelat hela bidragsbudgeten för 2024 än 2023, samt att beloppen per område inte skiljer sig markant mellan åren.

Det finns inte gemensamma rutiner för uppföljning av föreningsbidrag. Av kultur- och fritidsnämndens bidragsregler framgår däremot en skyldighet för sökande förening att redovisa de dokument som efterfrågas för att bidraget ska godkännas. Det framgår också att nämnden, utan förvarning kan kontrollera föreningens aktiviteter, dokument eller annan verksamhet stämmer överens med det som föreningen angett. I de fall föreningen inte följer bidragsbestämmelserna kan kultur- och fritidsnämnden kräva tillbaka utbetalt bidrag, alternativt avvakta med utbetalning av beviljat bidrag.

¹² Vi noterar att den förening som med högst verksamhetsbidrag, 719 tkr, också har fått en stor ökning från 2023, då samma förening erhöll 251 tkr. Enligt uppgift beror ökningen på att föreningen tidigare haft låg lokalhyra och att den nya hyran var väsentligt högre, varför även verksamhetsbidraget ökat.

Vid genomgång av mottagna överenskommelser för kulturbidrag kan vi konstatera att dessa saknar skrivningar om de regler som framgår av bidragsreglerna, exempelvis gällande möjlighet till kontroll och återbetalningsskyldighet. De hänvisar inte heller till bidragsreglerna. Enligt intervjuade är däremot föreningarna väl medvetna om bidragsreglerna och att de exempelvis kan bli återbetalningsskyldiga. För föreningsbidrag inom idrott och fritid sker i stället hänvisning till tillämpliga regler och riktlinjer för hantering av bidragen vilka beskrivs vara välkända bland mottagande föreningar.

För kulturbidrag uppger intervjuade att uppföljning sker i samband med årliga dialogmöten då föreningar söker verksamhetsbidrag för kommande år. Vid mötena deltar två personer från förvaltningen och såväl ekonomiska som verksamhetsmässig planering och uppföljning går igenom. Interna minnesanteckningar upprättas men formellt dokumenterad uppföljning framgår av en punkt i överenskommelsen för beviljat bidrag till nästkommande år.

Av mottagna överenskommelser för kulturbidrag kan vi konstatera att det för föreningarna övergripande redovisas vilken verksamhet som bedrivits, exempelvis genom redovisning av antal aktiviteter samt om aktiviteterna genomförts enligt plan. Däremot framgår det i låg utsträckning hur många som har medverkat, om målgruppen träffats osv. Vi noterar däremot att det ofta framgår om någon aktivitet inte har kunnat genomföras. Då förefaller medlen som regel skjutas över på nästa år. Intervjuade uppger att om föreningen inte söker medel för nästkommande år men inte har genomfört planerade aktiviteter krävs medlen åter. Annan dokumenterad uppföljning efterfrågas inte.

Av resursskäl beskrivs det vid granskningstillfället som regel inte genomföras andra kontroller, men ibland sker studiebesök. Kontoret ser däremot över hur de skulle kunna genomföra olika typer av stickprov. Detta uppger intervjuade även särskilt ha diskuterats utifrån ett välfärdsbrottslighetsperspektiv där det pågår förvaltningsövergripande insatser.

För föreningsbidrag inom idrott och fritid uppger intervjuade att uppföljningen primärt sker skriftligt, men i förekommande fall även muntligt. Uppföljning sker två gånger årligen, i augusti respektive december. Av mottaget exempel framgår föreningens kostnader samt statistik för antalet anmälda respektive deltagande. Statistiken är uppdelad på såväl flickor respektive pojkar samt ålderskategorier. Därtill anges övergripande information om upplevda svårigheter och goda erfarenheter. Intervjuade uppger att uppföljningen kan variera beroende av vilken typ av förening det rör sig om och då styrs av direktiv såsom antal timmar, aktiviteter, antal besökare, hur de jobbat och om de fått nya medlemmar som ett resultat av verksamheten. Stickprov eller övriga kontroller genomförs inte.

För uppföljning och kontroll av lokaler är det främst avbokningsreglerna i fördelningsprinciper för idrottsanläggningar som beskrivs vara av relevans. Reglerna skiljer sig åt beroende av om det rör en säsongsbokning eller enstaka bokning. Kontoret genomför inte särskild uppföljning, exempelvis om en förening faktiskt nyttjar lokalen eller inte eller har ett visst deltagarantal. Dessa frågor diskuteras däremot ofta vid förnyelser och översyn sker av tiderna. Främst är det exempelvis avbokningar som följs upp samt huruvida taxa betalats.

4. Svar på revisionsfrågor

Fråga	Svar
Har nämnden säkerställt en ändamålsenlig organisation utifrån fullmäktiges mål och uppdrag?	Delvis. Mål och uppdrag hanteras i allt väsentligt i enlighet med kommunens styrmodell inom ramen för ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Däremot är det svårt att följa arbetet med andra strategier och planer. Därtill kan nämnden i högre grad analysera effekterna av det arbete som bedrivs. Svar på frågan påverkas av att behovsanalyser inte görs systematiskt, det går därför inte att svara på om organisationen är tillräcklig.
Kartläggs och analyseras olika målgruppers behov och deltagande i verksamhet som nämnden arrangerar?	Nej, detta bedöms vara nämndens största utvecklingsområde. Det påverkar också övriga områden. Utan former för behovsanalys och möjlighet att systematiskt följa upp effekter är det svårt att bedöma såväl ändamålsenlighet i organisation, som om exempelvis riktlinjer för fördelning av bidrag och lokaler egentligen är förenliga med nämndens mål och uppdrag.
Är nämndens riktlinjer för fördelning av föreningsbidrag förenliga med nämndens mål och uppdrag?	Delvis. Svaret påverkas av att tydliga behovsanalyser saknas. Därtill fördelar nämnden ett stort antal bidrag, vi har inte identifierat att dessa skulle avvika från nämndens mål och uppdrag, men det stora antalet föreningsbidrag och noterade utvecklingsområden för en tydligare gemensam systematik rörande uppföljning och kontroll påverkar också svaret.
Är nämndens riktlinjer för fördelning av lokaler förenliga med nämndens mål och uppdrag?	Ja, i allt väsentligt. Här finns det, tillskillnad från övriga områden en behovsanalys. Vi noterar även att nämnden prioriterar barn och unga.
Säkerställer nämnden en ändamålsenlig kontroll och uppföljning av ovanstående verksamheter?	Nej. Rapporten visar att det för samtliga områden behövs en tydligare kontroll och systematiserad uppföljning. Flera exempel lämnas, se särskilt avsnitt 2.4 och 3.5.

Stockholm den 12 juni 2025.

Tijana Sutalo
Verksamhetsrevisor

Bilaga 1

Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Tillförordnad kultur- och fritidschef, Kultur- och fritidskontoret
- ▶ Tillförordnad Verksamhetschef Idrott- och fritidsavdelningen, Kultur- och fritidskontoret
- ▶ Bibliotekschef, Upplands Väsby bibliotek
- ▶ Enhetschef Allmänskulturenheten
- ▶ Enhetschef, Bibliotekets enhet i Sigma
- ▶ Enhetschef ungdomsenheten

Dokument

- ▶ Verksamhetsplan med budget 2025 (KFN 2025-02-18)
- ▶ Tertialrapport 1, 2025, Kultur- och fritidsnämnden (KFN/2025:6)
- ▶ Verksamhetsberättelse 2024, Kultur- och fritidsnämnden
- ▶ Delegationsförteckning för kultur- och fritidsnämnden (KFN/2024:20)
- ▶ Avtal öppen ungdomsverksamhet, 2023-05-17
- ▶ Avtal Vilundabadet, 2018-04-27
- ▶ Fördelningsprinciper för idrottsanläggningar (KFN/2024:19)
- ▶ Kultur- och fritidsnämndens bidragsregler (KFN/2024:21)
- ▶ Riktlinjer avseende bidrag för föreningsdriven öppen fritidsverksamhet för barn och unga 7-16 år (KFN/2023:61)
- ▶ Regler föreningsbidrag för verksamhet för personer med funktionsnedsättning (KFN/2025:21)
- ▶ Regler för bidrag till studieförbund (KFN/2023:62)
- ▶ Regler vid hyra av idrottslokaler och anläggningar (KFN/2025:48)
- ▶ Bidragsregler för uppdragsbidrag kopplat till arbete mot utanförskap (KFN/2025:12)
- ▶ Förslag på bidrag till föreningar som vuxenvandrar (KFN/2016:31)
- ▶ Rutiner och riktlinjer för bidrag - kvällsvandring
- ▶ Taxor och avgifter för idrottslokaler och övriga föreningslokaler (KFN/2024:37)
- ▶ Program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare (KS/2019:32)
- ▶ Kultur- och fritidsnämndens behov av lokaler och anläggningar (KFN/2024:59)
- ▶ Kultur- och fritidskontoret utbetalda bidrag 2024
- ▶ Biblioteksplan för Upplands Väsby kommun 2025-2028 (KS/2024:63)
- ▶ Överenskommelser med kulturföreningar
- ▶ Exempeluppföljning föreningsbidrag idrott- och fritidsverksamhet

Bilaga 2 - Fullmäktiges uppdrag till nämnden 2025, exempel

Exempel på uppdrag till nämnden
Samnyttjande av kommunens lokaler (KS, UBN, KFN)
Iordningsställande av spontanidrottsytor (KFN, KSTFU)
Bibliotek på Centralvägen (KFN, KSTFU, VH)
Stärk det förebyggande arbetet för barn och unga i samarbete med civilsamhället (UBN, SN, KFN)
Verksamhet för ökad social hållbarhet i Sigma centrum (KS, UBN, KFN, SN, VH)
Arbete mot utanförskap bland barn och unga (KS, KFN, UBN, SN)
Lovöppet på fritidsgårdarna (KFN)